

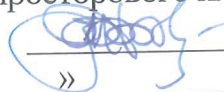
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

БАКАЛАВР

Кафедра політичних наук і права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

~ Декан факультету урбаністики та просторового планування

 / А.М. Мамедов /
«   » 2019 року

НАВЧАЛЬНА РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

"Історія політичної думки України"

(назва навчальної дисципліни)

шифр	назва спеціальності
052	Політологія
	назва спеціалізації
	Політичний менеджмент

Розробник

Переґуда Є.В. д.п.н., професор

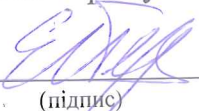

(прізвище та ініціали, науковий ступінь, звання)

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політичних наук і права

протокол № 1 від 30 серпня 2019 року

Завідувача кафедри

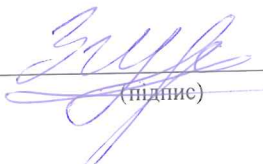

(підпис)

(Переґуда Є.В.).
(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією спеціалізації
(НКМС): "Політологія"

Протокол №1 від 30 серпня 2019 року

Голова НКМС

(підпис)

(Згурська В.Л.)
(прізвище та ініціали)

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

БАКАЛАВР

Кафедра політичних наук і права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету урбаністики та
просторового планування

_____ / А.М. Мамедов /
«_____» _____ 2019 року

НАВЧАЛЬНА РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

"Історія політичної думки України"

(назва навчальної дисципліни)

шифр	назва спеціальності
052	Політологія
	назва спеціалізації
	Політичний менеджмент

Розробник

Переґуда Є.В. д.п.н., професор

(прізвище та ініціали, науковий ступінь, звання)

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політичних наук і права

протокол № 1 від 30 серпня 2019 року

Завідувача кафедри _____

(підпис)

(*Переґуда Є.В.*).

(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією спеціалізації
(НКМС): "Політологія"

Протокол №1 від 30 серпня 2019 року

Голова НКМС _____

(підпис)

(*Згурська В.Л.*)

(прізвище та ініціали)

ВИТЯГ З НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ 2019-2020 рр.

шифр	Бакалавр ОПП	Форма навчання: денна										Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження
	Назва спеціальності (спеціалізації)	Кредитів на сем.	Обсяг годин					Кількість індивідуальних робіт						
			аудиторних											
			Всього	Разом	у тому числі			КП	КР	РГ	р			
Л	Лр	Пз												
052	Політологія (Політичний менеджмент)	4,0	120	50	26		24		1			І	3	

шифр	Бакалавр ОПП	Форма навчання: заочна										Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження
	Назва спеціальності (спеціалізації)	Кредитів на сем.	Обсяг годин					Кількість індивідуальних робіт						
			аудиторних											
			Всього	Разом	у тому числі			КП	КР	РГ	р			
Л	Лр	Пз												
052	Політологія (Політичний менеджмент)	4,0	120	20	10		10		1			З	3	

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: засвоєння студентами основних тенденцій становлення політичної думки України, впливу на цей процес особливостей суспільного розвитку України, періодизації розвитку політичної думки, особливостей взаємодії політичної думки України та світової політичної думки, впливу історичного шляху політичної думки України на сучасний її розвиток.

Компетенції студентів, що формуються в результаті засвоєння дисципліни

Код	Зміст	Результати навчання
Спеціальні (фахові) компетентності. Загально-професійні		
ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу й синтезу.	Здатність до аналізу синтезу й узагальнення інформації ,властивість сприймати ситуацію глобально, знаходити альтернативи ,робити смислові узагальнення та висновки, виявляти в інформаційних даних та концептах вразливі місця та хиби ,суперечності та неповноту аргументації ,прагнення до оптимальних рішень та умовиводів.	ПРН1-з. Розуміти предметну область і базову специфіку професійної діяльності. Знання класичних і сучасних теорій політики, основних принципів, методів і підходів до аналізу політичних явищ ,процесів та інститутів. ПРН2-з. Знати на відповідному рівні загальну природу та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи основні віхи розвитку уявлень про політику та її сучасні інтерпретації . ПРН4-у. Використовувати сучасні політологічні теорії, концепти і методи для аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні.
ЗК2. Знання предметної області та професійної діяльності.	Володіння базовими знаннями та основними поняттями в сфері політичної науки, знання закономірностей та тенденцій політичних систем та процесів.	ПРН5-у. Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням якісних і кількісних методів та інструментарію прикладного аналізу. Уміння проводити порівняльні дослідження.
ЗК7. Здатність до пошуку оброблення та аналізу інформації з різних джерел .	Уміння поєднувати знання різних методів політичного дослідження та застосовувати у професійній діяльності ,володіти методами наукового аналізу, вміти працювати з інформаційними текстами і смисловими конструкціями.	

ФК5. Аналітично-текстологічна обізнаність.	Здатність фахово застосовувати теоретичний матеріал у практичній політичній діяльності ,конструювати дизайн політологічного дослідження, розробляти програму, виконувати політологічні дослідження з використанням інструментарію прикладного аналізу. Вміння використовувати першоджерела та дослідницьку літературу.	ПРН7-у. Проводити професійний пошук, оброблення та аналіз фактів, даних та інформації з різних первинних та вторинних джерел. ПРН1-с. Планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт у встановлені роботодавцем терміни.
ФК12. Особиста ціннісно-вольова налаштованість.	Раціональна організація та планування професійної діяльності. Здатність презентувати результати політологічних досліджень.	
ДФК1. Навички поглибленого розуміння тенденцій політичного розвитку, передбачення його наслідків, вироблення рекомендацій для політичного керівництва та забезпечення реалізацій цих рекомендацій в політичному управлінні.		ДПРН1. Вміння готувати пропозиції стосовно розгляду,ухвалення й утілення в життя політичних рішень .

Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНОЇ ЧАСТИНИ КУРСУ

Змістовий модуль 1.

Політична думка України в період доіндустріального розвитку

ТЕМА 1. «ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ УКРАЇНИ» ЯК НАУКА ТА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА.

Об'єкт, предмет та методи «Історії політичної думки України». Теоретичні засади дослідження історії політичної думки України. Її місце в системі політичних наук. Джерела історії політичної думки України. Періодизація історії політичної думки України.

ТЕМА 2. УКРАЇНСЬКА ПОЛІТИЧНА ДУМКА КНЯЖОЇ ДОБИ

Особливості становлення та функціонування Давньоруської держави. Соціально-політичні та духовні передумови формування та розвитку політичної думки княжої доби. Головні політичні ідеї у збірниках законодавства та міжнародних договорах Русі. Поява історико-політичних та літературно-історичних творів, головна їх проблематика. «Повість минулих літ», Київський та Галицько-Волинський літописи. «Слово про Закон і благодать» Іларіона – піднесення авторитету держави та її правителя. «Повчання» Володимира Мономаха як політичний трактат. Специфіка підходу до проблеми державної єдності у «Слові о полку Ігоревім». Політичні ідеї у творах Кирила Туровського, Кліма Смолятича, Данила Заточника.

ТЕМА 3. РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ В ПЕРІОДИ ВІДРОДЖЕННЯ ТА РЕФОРМАЦІЇ

Особливості соціально-політичного та духовного розвитку українських земель у складі Великого князівства Литовського та Речі Посполитої. Кревська (1385), Городельська (1413) та Люблінська (1569) унії. Брестська церковна унія (1596).

Політичні ідеї Ю. Котермака-Дрогобича. С. Оріховський-Роксолан та його трактати «Зразковий підданий», «Настанови польському королю Сигізмунду Августу», «Про природне право».

Сутність процесів Реформації та Контрреформації та їх особливості на українських землях. Роль братських шкіл у міжконфесійній полеміці, їх вплив на розвиток політичної думки. Політичне спрямування полемічної літератури. Іван Вишенський як захисник православ'я. Політичні ідеї Христофора Філалета. Проуніатська концепція П. Скарги. Політичні ідеї Г. Смотрицького, М. Смотрицького, З. Копистенського, Л. Зизанія, К. Ставровецького та ін. Роль та місце Києво-Могилянського колегіуму у розвитку політичної думки України. Політичні ідеї П. Могили.

ТЕМИ 4. ПОЛІТИЧНА ДУМКА У ПЕРІОД НАЦІОНАЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ XVIII ст. ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ГЕТЬМАНЩИНИ

Національна революція XVII ст. Створення Гетьманщини. Руїна. Гетьманщина у складі Російської імперії.

Політична концепція Богдана Хмельницького та її динаміка в ході національної революції та після неї. Ідеї І. Виговського та Ю. Немирича. Головні політичні ідеї Гадяцького трактату. Політичні ідеї Гетьмана І. Мазепи та особливості їх реалізації.

«Конституція» Пилипа Орлика 1710 р. «Вивід прав України» як перший міжнародно-правовий документ з теоретичним та юридичним обґрунтуванням Української держави.

Козацькі літописи та їх значення у розвитку української політичної думки. Літописи С. Величка, Г. Грабянки, Самовидця. Хроніка Сафоновича.

Політична думка України в період становлення та розквіту абсолютизму в Російській імперії. Політичні концепції Ф. Прокоповича, С. Яворського.

Суспільно-політична думка України в епоху Просвітництва. Концепція природних прав С. Десницького. Ідеї засновника Харківського університету В. Каразіна. Духовно-моральний підхід до політики Г. Сковороди.

Змістовий модуль 2

Політична думка в період становлення капіталізму та національного відродження українського народу

ТЕМА 5. РОЗВИТОК ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ В УКРАЇНІ НАПРИКІНЦІ XVIII – У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX ст.

Соціально-економічна та суспільно-політична ситуація в другій половині XVIII – у першій половині XIX ст. на українських землях в межах Російської імперії. Поява автономістських течій у політичній думці України. Політичні ідеї В. Капніста, Г. Полетики та ін. «Історія Русів». Масонство та декабристський рух. Полтавська ложа «Любов до істини». Гурток Лукашевича, Новгород-Сіверський гурток. Південне товариство, Товариство об'єднаних слов'ян, їх програмні документи.

Кирило-Мефодіївське товариство. «Книги буття українського народу» («Закон Божий»), відозви товариства «До братів українців» і «Браття великороссияне и поляки». Ідея слов'янської федерації на демократичних республіканських засадах. Суспільно-політичні погляди М. Костомарова, обґрунтування самостійності українського народу та його історії, ідей слов'янської федерації, суспільного життя на засадах свободи. Політичні ідеї у творчості Т. Шевченка. Суспільно-політичні погляди П. Куліша, М. Гулака. Конституційний проект Г. Андрузького. Вплив кирило-мефодіївців на подальший розвиток української політичної думки.

Суспільно-політичне становище західноукраїнських земель у складі Австрійської монархії. Реформи австрійських імператорів. Розвиток національної самосвідомості українського народу в Галичині. «Руська Трійця», її роль в українському національному відродженні. Політичні погляди М. Шашкевича, І. Вагилевича та Я. Головацького та їх динаміка. Ідеї окремішності українців від росіян та поляків; єдності українського народу.

ТЕМА 6. РОЗВИТОК ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ В УКРАЇНІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX ст.

«Весна народів» в Європі. Головна Руська Рада, її діяльність. Перетворення Австрії на конституційну монархію. Буржуазні реформи в Російській імперії та їх наслідки.

Розвиток загальноросійського демократичного та революційного руху на українських землях. Народництво. А. Желябов, М. Кибальчич.

Розвиток громадського руху в містах України. Політичні ідеї В. Антоновича та інших його керівників.

Суспільно-політична діяльність М. Драгоманова. Його погляди на українську історію, розуміння геополітичного інтересу України («Пропаший час», «Погляд на українську історію»), концепція федералізму як шлях до визволення України, ідея спільної боротьби поневолених народів («Вступне слово», «Чудацькі думки», «Листи на Наддніпрянську Україну»). «Вольный Союз – Вільна Спілка» – перший модерний конституційний проект у Російській Імперії. Права людини у політико-правовій концепції М. Драгоманова.

ТЕМА 7. ПОЛІТИЧНІ ІДЕЇ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ НА ЗЛАМІ ХІХ-ХХ ст.ст.

Особливості соціально-економічного, політичного та духовного розвитку українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій. Ідейне домінування марксизму в європейських країнах. Становлення українських політичних партій. Діяльність польських, російських та єврейських політичних партій.

Розвиток соціал-демократичної політичної думки на західноукраїнських землях. Політична історіософія та громадська діяльність М. Грушевського. Декларування ідеї державної самостійності України. Ю. Бачинський та його праця «Україна Irredenta». Еволюція суспільно-політичних поглядів І. Франка. Становлення націонал-демократичного руху в Галичині.

Політичний модернізм Лесі Українки. Ідейно-політичні дискусії в РУП та УСДРП. Д. Антонович, В. Порш. «Спілчанство». Формування націоналістичних поглядів в Наддніпрянській Україні. М. Міхновський. «Братство тарасівців. «Самостійна Україна». Ліберальні ідеї в Україні. Б. Кістяківський та його ідеї права, правової держави, «загального блага».

Інші ідейно-політичні течії в громадському дискурсі. «Легальний марксизм». Розвиток російської соціал-демократії. Анархізм. Політичні ідеї соціалістів-революціонерів. Інші соціалістичні течії. Польський та єврейський соціалізм в Україні. Політичні ідеї чорносотенного руху.

Вплив Першої світової війни на розвиток політичної думки в Україні. Ставлення до війни в національно-визвольному русі. Оформлення націоналістичних ідей. Д. Донцов. Спілка визволення України. Підстави проросійської позиції С. Петлюри. Нейтралітет В. Винниченка.

Національна революція 1917-1921 рр. Документи Центральної Ради, Української Держави П. Скоропадського, Української Народної Республіки, Західноукраїнської народної республіки як маніфести політичної думки України. Ідейно-політична діяльність М. Грушевського. Державницькі погляди С. Петлюри.

Комуністична політична думка в Україні. Розвиток націонал-комунізму. Групи Нероновича та Медведева. В.Шахрай, С.Мазлах, «До

хвилі. Що діється на Україні та з Вкраїною?». Проблема створення української комуністичної партії.

Змістовий модуль 3

Політична думка України у Новітній час

ТЕМА 8. ПОЛІТИЧНА ДУМКА УКРАЇНИ У МІЖВОЄННУ ДОБУ

Соціально-політичні наслідки національної революції 1917-1921 рр. для українських земель. Утвердження більшовизму в Наддніпрянській Україні. Політика «українізації» та її згортання. Кризові явища в соціально-економічному та соціально-політичному розвитку Європи. Становлення праворадикальних рухів та партій. Становлення тоталітарного режиму в СРСР. Політика Польщі щодо українських земель.

Комуністична політична думка в УСРР у 1920-ті рр.

Національне питання у поглядах М. Скрипника. «Федералізм» Ю. Лапчинського. Проблема української державності у поглядах М. Хвильового. Політичні ідеї О. Шумського. Економічний націоналізм М. Волобуєва. Теорія боротьби двох культур Д. Лебеда.

Консерватизм як напрям української політичної думки. Підстави його виникнення і розвитку. В. Липинський та його державно-правова концепція. Погляди В. Липинського на походження і суть держави. Форми державного правління у концепції В. Липинського. В. Липинський про шляхи здобуття та розбудови самостійної Української держави. «Мілітарна монархія» В. Кучабського. Політичні ідеї С. Томашівського.

Розвиток політичної науки в українській еміграції. Націологія О. Бочковського. Ідеї правової держави С.Дністрянського. «Нова держава», «Загальна наука права і політики» та «Погляд на теорії права та держави». Ідеї В. Старосольського.

Становлення українського націоналізму. Інтегральний націоналізм Д. Донцова. «Націоналізм». Концепція націократії М. Сціборського. Геополітична концепція Ю. Липи. Погляди С. Ленкавського. Програмні документи Організації українських націоналістів. Політичні принципи та ідеологія С. Бандери.

Політичні ідеї ненаціоналістичних політичних сил в Західній Україні: націонал-демократія, соціалістичні рухи.

ТЕМА 9. ПОЛІТИЧНА ДУМКА В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ТА ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.

Геополітичні підсумки світової війни. Розвиток міжнародної політики у 1940-1980-тих роках та її вплив на політичну думку України.

Утворення Української Головної Визвольної Ради та вироблення демократичних засад українського національно-визвольного руху. Політичні ідеї П. Федуна, О. Дяківа та ін.

Еволюція політичного режиму в СРСР та ідеологічна еволюція правлячої партії. Політичні ідеї М. Хрущова, Л. Брежнєва, Ю. Андропова. Виникнення Радянської асоціації політичних наук. Політична думка в Радянській Україні. «Націоналісти» та «русифікатори». П. Шелест, Ф. Овчаренко, В. Щербицький, В. Маланчук. Становлення політичної науки в Україні. Соціально-політичні ідеї українських письменників.

Дисидентський рух. І. Дзюба, Л. Лук'яненко, В. Чорновіл, П. Григоренко, В. Стус, В. Симоненко, В. Романюк (Патріарх Володимир) та ін.

Політична думка української еміграції. І. Лисяк-Рудницький. Політична концепція Л. Ребета.

Політична думка в період перебудови в СРСР. Нові концепції соціалізму та міжнародної політики М. Горбачова. Політична думка в Україні. Загальнодемократична та націонал-демократична течії у визвольному русі. Роль Української Гельсінської Спілки.

ТЕМА 9. ПОЛІТИЧНА ДУМКА В УКРАЇНІ ПІСЛЯ ПРОГОЛОШЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Інституалізація політичної науки в Україні. Теоретико-методологічні засади розвитку політології. Організаційні центри розвитку політичної науки та основні напрями політичних досліджень в Україні. Розвиток етнодержавознавства. Доктринальний аспект розвитку політичної думки в Україні. Концепції зовнішньополітичної діяльності України.

ПЛАНІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Українська політична думка в період Київської Русі (2 год.)

План

1. Становлення східнослов'янської державності. Політичний устрій Київської Русі.
2. Проблеми взаємовідносин світської і церковної влади.
3. Образ ідеального правителя.
4. Ідея єдності Русі, централізація державної влади.

Тема 2. Розвиток української політичної думки в період Відродження та Реформації (2 год.)

План

1. Особливості соціально-політичного розвитку українських земель у XIII-XVII ст. Сутність процесів Реформації та Контрреформації в Україні.

2. Політичні ідеї Ю. Котермака-Дрогобича.
3. Політична спадщина С. Оріховського-Роксолана.
4. Політичне спрямування полемічної літератури:
  - а) Іван Вишенський як захисник православ'я та інтересів українського народу. Політичні ідеї Христофора Філалета. Політичні ідеї Г. Смотрицького, М. Смотрицького, З. Копистенського, Л. Зизанія, К. Ставровецького, І. Борецького, І. Гізеля та ін.;
  - б) проуніатська концепція П. Скарги.
5. Розвиток політичної думки в Києво-Могилянському колегіумі (П. Могила).

Тема 3. Політична думка у період національної революції та Гетьманщини (4 год)

План

1. Особливості соціально-політичного розвитку України в період з середини XVII ст. до кін. XVIII ст. Створення та занепад Гетьманщини.
2. Політична доктрина Богдана Хмельницького та її динаміка в ході національної революції.
3. Політичні ідеї І. Виговського та Ю. Немирича. Головні ідеї Гадяцького трактату.
4. Козацькі літописи та їх значення у розвитку української політичної думки.
5. Політичні концепції Ф. Прокоповича та С. Яворського: спільне та відмінне.
6. Суспільно-політична думка України в епоху Просвітництва. Початок концептуалізації природних прав.
7. Духовно-моральний підхід до політики Г. Сковороди.

Тема 4. Політична думка України у період кризи феодального ладу та початку національного відродження (2 год)

План

1. Особливості соціально-економічного та політичного розвитку українських земель у складі Російській та Австрійській імперій. Початок національного відродження.
2. «Руська Трійця», її роль в українському національному відродженні.
3. «Автономістські» течії у політичній думці України. Політичні ідеї В. Капніста, Г. Полетики. «Історія Русів».
4. Масонство та декабристський рух в Наддніпрянській Україні.

5. Роль Кирило-Мефодіївського товариства у розвитку політичної думки України:

а) суспільно-політичні погляди М. Костомарова, обґрунтування ним самостійності українського народу та його історії;

б) політичні ідеї у творчості Т. Шевченка;

в) суспільно-політичні погляди П. Куліша;

г) програмні документи Кирило-Мефодіївського товариства.

Тема 5. Розвиток політичної думки в період розвитку капіталізму (6 год)

План

1. «Весна народів» в Європі. Особливості соціально-економічного та політичного розвитку України в др. пол. XIX – на поч. XX ст.

2. Ідейні засади громадівського руху в Наддніпрянщині.

3. Самоврядно-федералістська політична концепція М. Драгоманова.

4. Політичні ідеї С. Подолинського, М. Павлика, О. Терлецького.

5. Політична доктрина Ю. Бачинського.

6. Політична історіософія М. Грушевського.

7. Роль та місце І. Франка у розвитку політичної думки України.

8. Політичний модернізм Л. Українки.

9. Зародження націоналістичної концепції. М. Міхновський.

10. Ідейно-політичні дискусії в українській соціал-демократії Наддніпрянщини.

11. Ліберальні ідеї в Україні.

12. Загальноросійські політичні доктрини та політичні доктрини національних меншин в громадському дискурсі Наддніпрянщини.

Тема 6. Розвиток політичної думки в період Першої світової війни та національної революції 1917-1921 рр. (2 год)

План

1. Перша світова війна як чинник розвитку політичної думки в Україні. Ставлення політичних сил до війни.

2. Документи Центральної Ради, Української Держави, УНР та ЗУНР як маніфести політичної думки України.

3. Державницькі погляди С. Петлюри.

4. Зародження націонал-комунізму.

Тема 7. Політична думка України у міжвоєнну добу (2 год)

План

1. Соціально-політичні наслідки національної революції 1917-1921 рр. для українських земель.
2. «Націонал-ухильництво» в СРСР:
  - а) національне питання у поглядах М. Скрипника;
  - б) «федералізм» Ю. Лапчинського;
  - в) теорія боротьби двох культур;
  - г) проблема української державності у поглядах М. Хвильового, О. Шумського, М. Волобуєва;
2. Консерватизм як напрям української політичної думки. Політичні концепції В. Липинського, В. Кучабського, С. Томашівського.
3. Розвиток політичної науки в українській еміграції. Націологія О. Бочковського. Ідеї правової держави С.Дністрянського. Політичні ідеї В. Старосольського.
4. Розвиток українського націоналізму. Д. Донцов, М. Сціборський, Ю. Липа, С. Ленкавський.

Тема 8. Політична думка України у повоєнний період (2 год)

План

1. Особливості соціально-економічного, внутрішньо- та зовнішньополітичного розвитку України у 1940-1980-тих роках.
2. Ідейно-політична динаміка в комуністичному керівництві СРСР та УРСР. «Націоналісти» та «русифікатори».
3. Ідейно-політичний розвиток дисидентського руху.
4. Політична думка України в еміграції.
5. Політична думка в період перебудови в СРСР.

Тема 9. Політична думка в Україні у добу незалежності (2 год)

План

1. Інституалізація політичної науки та освіти в Україні.
2. Організаційні центри розвитку політичної науки.
3. Основні напрями політичних досліджень в Україні.
4. Доктринальний аспект розвитку політичної думки в Україні.

ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ТА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Основні етапи розвитку української політичної думки.

Ідеї державної єдності у письмових пам'ятках політичної думки давньоруського періоду.

Образ політичної влади та правителя у письмових пам'ятках політичної думки давньоруського періоду.

Погляди полемістів XVI – XVII ст. на майбутнє української Церкви.

Роль братських шкіл (XVI – XVII ст.ст.) у розвитку суспільно-політичної думки України.

Проуніатська концепція Петра Скарги.

Соціально-політичний ідеал Івана Вишенського.

Політична доктрина Гетьмана Богдана Хмельницького.

Політичні ідеї І. Виговського та Ю. Немирича та їх реалізація.

Конституція П. Орлика як втілення ідей української державності.

Апологетика абсолютизму в творчості С. Яворського та Ф. Прокоповича.

Етико-гуманістична концепція Г.Сковороди.

Особливості політичної думки України періоду розвитку капіталізму та національного відродження XIX ст.

Політичні ідеї автономістів поч. XIX ст. В. Полетика, В. Капніст та ін.

Політичні ідеї масонства і декабристського руху в Україні на поч. XIX ст.

Проблеми державно-політичного устрою у програмних документах Кирило-Мефодіївського товариства.

Автономно-федералістичні концепції М. Костомарова і М. Драгоманова: порівняльний аналіз.

Політичний світогляд Т. Шевченка.

Еволюція політичних поглядів П. Куліша.

Федералізм та «громадівський соціалізм» М. Драгоманова.

Соціалістичні ідеї у Наддніпрянській Україні поч. XX ст. – досягнення й суперечності.

М.Грушевський і проблеми державотворення в Україні.

Політичний модернізм Л.Українки.

Теоретичні дискусії з національного питання в українській соціал-демократії поч. XX ст.

Зародження українського націоналізму. «Братство Тарасівців». М. Міхновський. «Самостійна Україна».

Ліберальні традиції політичної думки в Україні (1880-ті – 1910-ті рр.).

Загальноросійські ідейно-політичні течії та ідейно-політичні течії національних меншин в Україні на поч. ХХ ст.

Еволюція політичних поглядів І. Франка. Народження націонал-демократії.

Перша світова війна у політичних концепціях національно-визвольного руху.

Універсали Центральної Ради України, державні документи УНР та Гетьманської Держави як документи політичної думки України.

Український консерватизм 1900-тих – 1920-тих рр.

Комуністичні та націонал-комуністичні ідеї в Україні в період національної революції 1917-1921 рр. та у 1920-тих рр.

Націологія О. Бочковського.

Політичні ідеї В. Старосольського.

Основні етапи становлення українського націоналізму у 1890-тих – 1930-тих рр.

Теоретичні концепції націоналізму 1920-тих – 1930-тих рр.

ОУН та еволюція її політичної платформи.

Інтегральний націоналізм Д. Донцова.

Політичні принципи та ідеологія Степана Бандери.

Політичні ідеї А. Шептицького.

Політичні ідеї в Радянській Україні після Другої світової війни.

Політична думка національно-визвольного руху за радянських часів.

Політична наука і освіта в сучасній Україні.

ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЯ

1. Історія політичної думки України як наука та навчальна дисципліна: об'єкт, предмет, методи.

2. Періодизація розвитку політичної думки України: критерії, характеристика основних етапів.

3. Проблематика політичної думки давньоруського періоду.

4. Іларіон «Слово про закон і благодать».

5. Політичні ідеї «Повісті минулих літ».

6. «Повчання» Володимира Мономаха.

7. Соціально-політичний зміст «Слова о полку Ігоревім».

8. Політична думка епохи Відродження. Політична концепція С. Оріховського-Роксолана. «Про природне право». «Напучення польському королеві Сигізмунду Августу».

9. Особливості політичної думки України періоду Реформації.

10. Роль братських шкіл (XVI – XVII ст.ст.) у розвитку суспільно-політичної думки України.

11. Політичний зміст полемічної літератури. І. Вишенський, П. Скарга, Х. Філалет, Г. Смотрицький, М. Смотрицький, І. Гізель.

12. Проуніатська концепція Петра Скарги.
13. Соціально-політичні погляди Христофора Фіلالета. «Апокрисис».
14. Соціально-політичний ідеал Івана Вишенського. «Послання».
15. Політична доктрина Гетьмана Богдана Хмельницького.
16. Політичні ідеї І. Виговського та Ю. Немирича та їх реалізація.
17. Політичні погляди І. Мазепи.
18. Конституція П. Орлика як втілення ідей української державності.
19. Розвиток державницьких поглядів у «літературі канцеляристів» (С. Величко, Г. Грабянка та ін.).
20. Києво-Могилянська академія та її роль у суспільно-політичній думці України. П. Могила, І. Борецький, З. Копистянський.
21. Апологетика абсолютизму в творчості С. Яворського та Ф. Прокоповича.
22. Політична думка України епохи Просвітництва. С. Десницький, В. Каразин, Г. Сковорода та ін.
23. Духовно-моральний підхід до політики Г. Сковороди.
24. Особливості політичної думки України періоду національного відродження ХІХ ст.
25. Політичні ідеї автономістів поч. ХІХ ст. В. Полетика, В. Капніст та ін.
26. Політичний зміст «Історії Русів».
27. Політичні ідеї масонства і декабристського руху в Україні на поч. ХІХ ст.
28. Національне відродження на Галичині. Політичні ідеї М. Шашкевича, І. Вагилевича, Я. Головацького.
29. Політичні ідеї Кирило-Мефодіївського Товариства. «Закон Божий (Книга буття українського народу)».
30. Політичні погляди М. Костомарова.
31. Політичний світогляд Т. Шевченка.
32. Еволюція політичних поглядів П. Куліша.
33. Проекти Конституції Г. Андрузського,
34. Політичний світогляд громадівського руху др. пол. ХІХ ст.
35. Федералізм та «громадівський соціалізм» М. Драгоманова.
36. Політична історіософія М. Грушевського.
37. Політичний ідеал С. Подолинського.
38. Політичні погляди О. Терлецького.
39. Політичний модернізм Л.Українки.
40. Теоретичні дискусії з національного питання в українській соціал-демократії поч. ХХ ст. Д. Антонович, М. Порш, «спілчани».
41. Концепція колектократії В. Винниченка.
42. Зародження українського націоналізму. «Братство Тарасівців». М. Міхновський. «Самостійна Україна».
43. Ліберальні течії політичної думки України. Б. Кістяківський.

44. Загальноросійські ідейно-політичні течії та ідейно-політичні течії національних меншин в Україні на поч. ХХ ст.
45. Основні ідейно-політичні течії серед українців Галичини в другій половині ХІХ ст.
46. Політична доктрина Ю. Бачинського. «Україна Irredenta».
47. Еволюція політичних поглядів І. Франка. Народження націонал-демократії.
48. Позиції українських політичних сил в період Першої світової війни.
49. Універсали Центральної Ради України, державні документи УНР та Гетьманської Держави як документи політичної думки України.
50. Український консерватизм. В. Липинський. В. Кучабський.
51. Націонал-комунізм. С. Мазлах, В. Шахрай.
52. Національне питання у політичних ідеях М. Скрипника, М. Волобуєва, М. Хвильового, О. Шумського.
53. Націологія О. Бочковського.
54. Геополітична концепція С. Рудницького.
55. Політичні ідеї В. Старосольського.
56. Ідеї правової держави С. Дністрянського.
57. Основні ідейні течії українського націоналізму міжвоєнної доби. Д. Донцов, М. Сціборський, Ю. Липа, С. Ленкавський.
58. Інтегральний націоналізм Д. Донцова.
59. Політична концепція С. Бандери. Документи ОУН як пам'ятки політичної думки України.
60. Політичні ідеї А. Шептицького.
61. Ненаціоналістичні концепції в Західній Україні у міжвоєнний період.
62. Документи Української Головної Визвольної Ради та вироблення демократичних засад національно-визвольного руху.
63. Політичні ідеї в Радянській Україні після Другої світової війни.
64. Політичні ідеї дисидентського руху у післявоєнний період. І. Дзюба, Л. Лук'яненко, В. Чорновіл, П. Григоренко, В. Стус та ін.
65. Політична думка в Україні в період перебування.
66. Основні центри та основні напрями розвитку політичної науки в Україні після проголошення державної незалежності.

Методи контролю та оцінювання знань студентів

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю іспит (3 семестр)

Поточне оцінювання	Індивідуальне завдання	Іспит	Сума балів
Змістові модулі			

1	2	3			
15	15	20	20	30	100

Методичне забезпечення дисципліни

Перегида Є.В. Навчальна робоча програма дисципліни «Історія політичної думки України». К.: КНУБА, 2019.

Вдовичин І., Вільчинська І., Перегида Є. та ін. Історія політичної думки України: підручник. За заг. ред. Н. М. Хоми. Львів: Новий Світ-2000, 2017. 632 с. URL: [http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/71600/mod_resource/content/1/Історія політичної думки України Підручник.pdf](http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/71600/mod_resource/content/1/Історія_політичної_думки_України_Підручник.pdf) (дата звернення: 30.08.2019).

Антології. Хрестоматії

Давня українська література. Переклади текстів XI-XIII ст. URL: <http://izbornyk.org.ua/oldukr2/oldukr73.htm> (дата звернення: 01.08.2019).

Декабристи в Україні: дослідження й матеріали. Наук. ред. Г.Д. Казьмирчук. К., 2003-2013.

Історія України : Хрестоматія. Упоряд. В.М. Литвин. К. : Наук, думка, 2013. 1056 с. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2579#section-1> (дата звернення: 05.01.2020).

Націоналізм : антологія. Наук. т-во ім. В'ячеслава Липинського; упоряд. О. Проценко, В. Лісовий ; літ. ред. Л. Білик. Київ: Смолоскип, 2000. 858 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0000383 (дата звернення: 01.08.2019).

Націоналізм: Теорії нації та націоналізму від Йогана Фіхте до Ернеста Гелнер : антологія. Наукове товариство ім. Вячеслава Липинського; пер. Ю. Бадзьо та ін. ; упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. 2-е вид., перероб. і доп. К. : Смолоскип, 2006. 684 с.

Лібералізм: Антологія. Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий ; Наукове товариство ім. Вячеслава Липинського. К. : Смолоскип, 2002.

Лібералізм: Антологія. 2-ге вид. Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. К.: ВД «Простір», «Смолоскип», 2009. XXXII + 1128 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/1016950/> (дата звернення: 01.08.2019).

Консерватизм: антологія. Упор. О. Проценко. К.: Смолоскип, 2008. 820 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/995068/> (дата звернення: 01.08.2019).

Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник / Упорядники М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко. К.: Либідь, 1993. URL: [http://chtyvo.org.ua/authors/Tarasenko_M/Istoriia_filosofii_Ukrainy_Khrestomatii a/](http://chtyvo.org.ua/authors/Tarasenko_M/Istoriia_filosofii_Ukrainy_Khrestomatii_a/) (дата звернення: 05.01.2020).

Множинська Р.В. Українські мислителі XIX-XX ст. Хрестоматія: навчальний посібник. К.: КНУТД, 2015. URL: [http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/71602/mod_resource/content/1/Українські мислителі 19-29 ст. Хрестоматія.pdf](http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/71602/mod_resource/content/1/Українські_мислителі_19-29_ст._Хрестоматія.pdf) (дата звернення: 05.01.2020).

Тисяча років української суспільно-політичної думки. У 9-ти т. К.: Дніпро, 2001. URL: <http://www.lib.nau.edu.ua/search/Details.aspx?id=29216&lang=uk-UA> (дата звернення: 01.08.2019).

Український націоналізм: Антологія. Т. 1. Упор. В. Рог. Київ: Українська видавнича спілка ім. Юрія Липи, 2009. 384 с. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2579#section-2> (дата звернення: 20.12.2019).

Український націоналізм. Антологія. Т. 2. Упор. В. Рог. Київ: Українська Видавнича Спілка ім. Юрія Липи, 2011. 352 с. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2579#section-2> (дата звернення: 20.12.2019).

Законодавчі акти, міжнародні договори

Історія Української Конституції. Упоряд. А.Г. Слюсаренко, М.В. Томенко, С.П. Головатий. К.: Право, 1997. 443 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=00004586 (дата звернення: 01.08.2019).

З договору про між Давньоруською державою та Візантією (945 р.). *Історія України: Хрестоматія*. Упоряд. В.М. Литвин. К.: Наук. думка, 2013. С. 48-49. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1312-4/978-966-00-1312-4.pdf>. (дата звернення: 05.01.2020).

Первый статут Великого княжества Литовского 1529 г. URL: <http://vostlit.narod.ru/Texts/Dokumenty/litva.htm> (дата звернення: 05.01.2020).

Другий статут Великого князівства Литовського 1566 року. URL: <http://litopys.org.ua/statut2/st1566.htm> (дата звернення: 05.01.2020).

Третий статут Великого княжества Литовского 1588 г. URL: <https://web.archive.org/web/20180705232849/http://starbel.narod.ru/statut1588.htm> (дата звернення: 05.01.2020).

Українсько-російський договір (1654 р., березня 21/31). *Історія України: Хрестоматія*. Упоряд. В.М. Литвин. К.: Наук. думка, 2013. С. 223-226. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1312-4/978-966-00-1312-4.pdf>. (дата звернення: 05.01.2020).

Текст Гадяцького договору від 6 вересня 1658 р., ратифікований Сеймом Речі Посполитої (1659 р., травня 12/22). *Історія України: Хрестоматія*. Упоряд. В.М. Литвин. К.: Наук. думка, 2013. С. 233-236. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1312-4/978-966-00-1312-4.pdf>. (дата звернення: 05.01.2020).

Перший Універсал Центральної Ради (1917 рр., червня 23/10). *Історія України: Хрестоматія*. Упоряд. В.М. Литвин. К.: Наук. думка, 2013. С. 528-530. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1312-4/978-966-00-1312-4.pdf>. (дата звернення: 05.01.2020).

Третій Універсал Української Центральної Ради (1917 р., листопада 20/7). *Історія України: Хрестоматія*. Упоряд. В.М. Литвин. К.: Наук. думка, 2013. С. 533-535. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1312-4/978-966-00-1312-4.pdf>. (дата звернення: 05.01.2020).

Четвертий Універсал Української Центральної Ради (1918 р., січня 24/11). *Історія України: Хрестоматія*. Упоряд. В.М. Литвин. К.: Наук. думка, 2013. С. 537-540. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1312-4/978-966-00-1312-4.pdf>. (дата звернення: 05.01.2020).

Універсал гетьмана Павла Скоропадського (1918 р., квітня 20). *Історія України: Хрестоматія*. Упоряд. В.М. Литвин. К.: Наук. думка, 2013. С. 542-543. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1312-4/978-966-00-1312-4.pdf>. (дата звернення: 05.01.2020).

Ухвала Української національної ради про злуку ЗУНР і УНР в єдину Українську Народну Республіку і відозва Директорії УНР до українського народу (1919 р., січня 3). *Історія України: Хрестоматія*. Упоряд. В.М. Литвин. К.: Наук. думка, 2013. С. 554-555. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1312-4/978-966-00-1312-4.pdf>. (дата звернення: 05.01.2020).

Постанова РНК УСРР про введення української мови в школах і радянських установах (1920 р., вересня 21). *Історія України: Хрестоматія*. Упоряд. В.М. Литвин. К.: Наук. думка, 2013. С.579-580 . URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1312-4/978-966-00-1312-4.pdf>. (дата звернення: 05.01.2020).

Маніфест Уряду Карпатської України до всіх громадян Карпатської України. URL: <http://litopys.org.ua/volosh/volosh40.htm> (дата звернення: 05.01.2020).

Декларація про державний суверенітет України (1990 р., липня 16). *Історія України: Хрестоматія*. Упоряд. В.М. Литвин. К.: Наук. думка, 2013. С. 912-916. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1312-4/978-966-00-1312-4.pdf>. (дата звернення: 05.01.2020).

Акт проголошення незалежності України (1991 р., серпня 24). *Історія України: Хрестоматія*. Упоряд. В.М. Литвин. К.: Наук. думка, 2013. С. 922-923. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1312-4/978-966-00-1312-4.pdf>. (дата звернення: 05.01.2020).

Документи політичних партій та громадських організацій

Політична платформа Української радикальної партії. *Історія України: Хрестоматія*. Упоряд. В.М. Литвин. К.: Наук. думка, 2013. С. 485-488. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1312-4/978-966-00-1312-4.pdf>. (дата звернення: 05.01.2020).

З політичної платформи «Союзу визволення України» (1914 р., серпня 25). *Історія України: Хрестоматія*. Упоряд. В.М. Литвин. К.: Наук. думка, 2013. С. 511-512. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1312-4/978-966-00-1312-4.pdf>. (дата звернення: 05.01.2020).

З Меморандуму Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінських угод (1976 р., листопад-грудень). *Історія України: Хрестоматія*. Упоряд. В.М. Литвин. К.: Наук. думка, 2013. С. 870-872. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1312-4/978-966-00-1312-4.pdf>. (дата звернення: 05.01.2020).

З відозви Народного руху України до всіх громадян Української РСР (1989 р., не пізніше січня 28). *Історія України: Хрестоматія*. Упоряд. В.М. Литвин. К.: Наук. думка, 2013. С. 888-889. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1312-4/978-966-00-1312-4.pdf>. (дата звернення: 05.01.2020).

Літописи

Галицько-Волинський літопис. URL: <http://litopys.org.ua/litop/lit.htm> (дата звернення: 05.01.2020).

Літопис Гадяцького полковника Григорія Грабянки. URL: <http://litopys.org.ua/grab/hrab.htm> (дата звернення: 05.01.2020).

Літопис про Любецький з'їзд князів (1097). *Історія України: Хрестоматія*. Упоряд. В.М. Литвин. К.: Наук. думка, 2013. С. 61-62. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1312-4/978-966-00-1312-4.pdf>. (дата звернення: 05.01.2020).

Повість минулих літ. URL: <http://litopys.org.ua/litop/lit.htm> (дата звернення: 05.01.2020).

Самійло Величко. Літопис. URL: <http://litopys.org.ua/velichko/vel.htm>. (дата звернення: 05.01.2020).

Словники, довідники

Денисенко В.М., Угрин Л.Я., Шипунов Г.В. та ін. Історія політичної думки: навч. енцикл. слов.-довід. За заг. ред. Н.М. Хоми. Львів: Новий Світ-2000, 2014. 765 с.

Києво-Могилянська академія в іменах, XVII-XVIII ст.: енцикл. Наук. ред., упоряд. З.І. Хижняк; відп. ред. В.С. Брюховецький. К.: КМ Академія, 2001. 734 с.

Монографічні джерела, наукові статті

Адамський та ін. Українська державність у ХХ столітті (Історико-політологічний аналіз). К.: Політична думка, 1996. 435 с. URL: <http://litopys.org.ua/ukrxx/zmist.htm> (дата звернення: 01.08.2019).

Андропов Ю.В. Учение Карла Маркса и некоторые вопросы социалистического строительства в СССР. URL: <https://www.sovetika.ru/sssrandropovst001.htm> (дата звернення: 05.01.2020).

Антонович В. Три національні типи народні. *Множинська Р.В. Українські мислителі XIX-XX ст. Хрестоматія: навчальний посібник*. К.: КНУТД, 2015. С. 89-97. URL: [http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/71602/mod_resource/content/1/Українські мислителі 19-29 ст. Хрестоматія.pdf](http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/71602/mod_resource/content/1/Українські_мислителі_19-29_ст._Хрестоматія.pdf) (дата звернення: 05.01.2020).

Бабич С. Творчість Мелетія Смотрицького у контексті раннього українського бароко. Львів: Свічадо, 2008. 180 с.

Баган О. Поміж містикою і політикою: Дмитро Донцов на тлі української політичної історії 1-ої половини ХХ ст. К.: УВС ім. Ю. Липи, 2008. 77 с.

Багрянний І. Вибрані твори. К. : Смолоскип, 2006. 687 с.

Бандера С. Перспективи української революції. URL: http://mnk.org.ua/media/filer_public/a8/07/a8074b89-8f8b-4a07-bfc7-41aaabe40353a/stepan-bandera-perspektyvu-ukrajinskoji-revoljutsiji_.pdf (дата звернення: 05.01.2020).

Бачинський Ю. Україна irredenta. URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/Bachynskyi_Yulian/Ukraina_irredenta.pdf (дата звернення: 05.01.2020).

Бевз Т. Ідеї соціалізму і громадянського суспільства як ключові елементи теорії «праці» С. Подолинського: (до 160-річчя від дня народження). *Українознавство*. 2011. №1. С. 60-64.

Бегей І. Українська лівниця Галичини: теорія та практика (кінець XIX – перша третина ХХ ст.). К.: УВС НБУ, 2015. 374 с.

Бочковський О.-І. Вступ до націоналізму. 1937. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Vochkovskyi_Olherd-Ipolyt/Vstup_do_natsiolohii/ (дата звернення: 05.01.2020).

Варданян М.В. Соціально-філософська проблематика романів В. Винниченка 1930–40-х рр. Автореф. дис... канд. філол. наук. Кіровоград, 2010. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2579#section-2> (дата звернення: 01.12.2019).

Вассиян Ю. Твори: суспільно-філософські нариси. Торонто: Євшан-Зілля, 1972. 287 с.

Винниченко В.К. Боротьба за державність України. Спостереження непрофесіонала. Марксизм і мистецтво. *Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник / Упорядники М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко*. К.: Либідь, 1993. С. 416-428. URL: [http://chtyvo.org.ua/authors/Tarasenko_M/Istoriia_filosofii_Ukrainy_Khrestomatii a/](http://chtyvo.org.ua/authors/Tarasenko_M/Istoriia_filosofii_Ukrainy_Khrestomatii_a/) (дата звернення: 05.01.2020).

Винниченко В.К. Відродження нації: в 3-х т. К.; Відень: Дзвін, 1990. URL: <http://diasporiana.org.ua/?s=винниченко+відродження+нації> (дата звернення: 01.08.2019).

Винниченко В. Заповіт борцям за визволення. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Vynnychenko/Zapovit_bortsiam_za_vyzvolennia/ (дата звернення: 19.01.2020).

Винниченко В. Конкордизм. *Український культурологічний альманах*. К.: «Хроніка – 2000», 2010. Вип. 82. С. 26–257.

Вирський Л. Станіслав Оріховський-Роксолан як історик та політичний мислитель. Кременчук: Вид-во КДПУ, 2001. 217 с.

Висоцький О.Ю. Українські соціал-демократи та есери: досвід перемог і поразок. К.: Основні цінності, 2004. 272 с. URL: <https://web.archive.org/web/20120527000017/http://www.nbu.gov.ua/books/2004/04vojdpp.pdf> (дата звернення: 05.01.2020).

Вишенський І. Книжка. *Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник* / Упорядники М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко. К.: Либідь, 1993. С. 140-146. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Tarasenko_M/Istoriia_filosofii_Ukrainy_Khrestomatii_a/ (дата звернення: 05.01.2020).

Вишенський І. Твори. Пер. В.О. Шевчука. К.: Дніпро. 1986. URL: <https://web.archive.org/web/20130524000910/http://www.utoronto.ca/elul/Vyshenskyi/Vyshenskyi-Tvory.pdf> (дата звернення: 05.01.2020).

Волобуєв М. До проблеми української економіки. URL: <https://vpered.wordpress.com/2013/02/04/volobuev-ukrainian-economy/> (дата звернення: 01.08.2019).

Володимир Мономах. Поучення. URL: <http://litopys.org.ua/litop/lit27.htm> (дата звернення: 05.01.2020).

Волошин А. Вибрані твори. Ужгород: Закарпаття, 2002. 528 с.

Гаврилів І. Західна Україна у 1921-1941 роках: нарис історії боротьби за державність. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2012. 472 с.

Гай-Нижник П. В. Липинський та УДХП в теорії і практиці українського державотворення і політичного націонал-консерватизму (1900–1920 рр.) Гілея. 2018. Вип. 1289 (№2). С. 305-322. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2018_129_81 (дата звернення: 01.12.2019).

Гелей С.Д. Василь Кучабський: від національної ідеї до державності. Львів: Вид-во «Коопосвіта», 1998. 532 с.

Генерал Петро Григоренко : Спогади, статті, матеріали ; упоряд. і передмова О. Обертас. К.: Смолоскип, 2008. 832 с.

Гетьман Іван Мазепа: постать, оточення, епоха: зб. наук. пр. К.: Ін-т історії України НАНУ, 2008. 398 с.

Гізель І. Твір про всю філософію. *Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник* / Упорядники М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко. К.: Либідь, 1993. С. 156-179. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Tarasenko_M/Istoriia_filosofii_Ukrainy_Khrestomatii_a/ (дата звернення: 05.01.2020).

Головацький Я. Становище русинів у Галичині. 25 червня 1846 р. URL: <https://ua-kobzar.livejournal.com/214577.html> (дата звернення: 05.01.2020).

Гоменюк З.П. Філософський зміст функціонування правової держави у державознавчій теорії Б. Кістяківського. URL:

<http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/aug/5897/vnulpurn201684560.pdf> (дата звернення: 05.01.2020).

Горбань Т.Ю. Проблема суспільної консолідації в історіософії В'ячеслава Липинського. *Гілея: * науковий вісник. Збірник наукових праць*. К.: ВІР УАН, 2012. Випуск 58 (№3). С. 5-11. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2616#section-2> (дата звернення: 01.12.2019).

Горбань Ю.А. Постаць Богдана Кістяківського в українському визвольному русі початку ХХ століття. URL: http://history-pages.kpi.ua/wp-content/uploads/2015/10/30_7_Gorban.pdf (дата звернення: 05.01.2020).

Горбатенко В.П. Проблеми розвитку політичної науки і освіти в Україні. *Суспільно-політичні процеси*. 2016. Вип. 4. С. 303-306.

Горбачов М.С. Виступ про сутність «перебудови» (1987 р., листопада 2). *Історія України: Хрестоматія*. Упоряд. В.М. Литвин. К.: Наук. думка, 2013. С. 880-881. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1312-4/978-966-00-1312-4.pdf>. (дата звернення: 05.01.2020).

Гринько Г. Шумський О. Статті. Промови. Документи. К., 2015. URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/HrynkO_Hryhorii/Statti_Promovy_Dokumenty.pdf (дата звернення: 05.01.2020).

Громадсько-політична діяльність Володимира Винниченка (до 125-річчя від дня народження): [зб. ст.]. К.: ІПіЕНД, 2006. 280 с. URL: http://ipien.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/zb-v_2.pdf (дата звернення: 19.01.2020).

Грушевський М.С. Твори: у 50 т. Львів: Світ.

Грушевський М.С. Хто такі українці і чого вони хочуть. Якої ми хочемо автономії й федерації. *Множинська Р.В. Українські мислителі XIX-XX ст. Хрестоматія: навчальний посібник*. К.: КНУТД, 2015. С. 167-187. URL: [http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/71602/mod_resource/content/1/Українські мислителі 19-29 ст. Хрестоматія.pdf](http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/71602/mod_resource/content/1/Українські_мислителі_19-29_ст._Хрестоматія.pdf) (дата звернення: 05.01.2020).

Данило Заточеник. Слово Данила Заточеника, що написав він князю своєму Ярославу Володимировичу. *Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник / Упорядники М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко*. К.: Либідь, 1993. С. 28-37. URL: [http://chtyvo.org.ua/authors/Tarasenko_M/Istoriia_filosofii_Ukrainy_Khrestomatii a/](http://chtyvo.org.ua/authors/Tarasenko_M/Istoriia_filosofii_Ukrainy_Khrestomatii_a/) (дата звернення: 05.01.2020).

Даценко В.С. Принципи лібералізму і проблема націотворення у політичній філософії І.П. Лисяка-Рудницького. *Філософія і політологія в контексті сучасної культури*. 2014. Вип. 8. С. 184-188.

Демчишак Р. Українська націонал-демократія Західної України міжвоєнного періоду ХХ ст.: зовнішньополітичні орієнтири. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. Вип. 25. 2013. С. 27-32. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/21073/1/6-27-32.pdf> (дата звернення: 05.01.2020).

Депенчук Л. Богдан Кістяківський. К.: Основи, 1996. 174 с.

Дергачев А.В. Новый мировой порядок во взглядах Владимира Винниченко. Труды БГТУ. 2015. №5. История, философия, филология. С. 75-79. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/novyy-mirovoy-poryadok-vo-vzglyadah-vladimira-vinnichenko> (дата звернення: 19.01.2020).

Деревінський В. Вячеслав Чорновіл. Нарис портрету політика. Тернопіль: Джура, 2011. 224 с.

Дзюба І. Інтернаціоналізм чи русифікація. URL: <http://litorpys.org.ua/idzuba/dz.htm> (дата звернення: 05.01.2020).

Донцов Д. Націоналізм. Дух нашої давнини. *Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник* / Упорядники М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко. К.: Либідь, 1993. С. 435-453. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Tarasenko_M/Istoriia_filosofii_Ukrainy_Khrestomatii_a/ (дата звернення: 05.01.2020).

Драгоманов М.П. Вибране. К.: Либідь, 1991. 688 с.

Драгоманов М.П. Опыт украинской политико-социальной программы : свод и объяснения. Женева: Типография «Громады», 1884. 109 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_ir/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=00002888 (дата звернення: 05.01.2020).

Драгоманов М.П. «Передне слово» (до «Громади» 1878). Шевченко, українофіли й соціалізм. Чудацькі думки про українську національну справу. Пропаший час. *Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник* / Упорядники М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко. К.: Либідь, 1993. С. 373-382. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Tarasenko_M/Istoriia_filosofii_Ukrainy_Khrestomatii_a/ (дата звернення: 05.01.2020).

Драгоманов М.П. Чудацькі думки про українську національну справу. 3-тє вид. Київ: [Криниця]; Друкарня А.І. Гросмана, 1913. 159 с. URL: <http://www.rare.univ.kiev.ua/ukr/showbook/showbook.php?0388153> (дата звернення: 05.01.2020).

Дрогобич Ю. "Прогностична оцінка поточного 1483 року". URL: <http://litorpys.org.ua/human/hum48.htm> (дата звернення: 05.01.2020).

Дяків О. Про наш демократизм. URL: <https://bandera.lviv.ua/osyp-djaktiv-hornovuj-pro-nash-demokratyzm/> (дата звернення: 05.01.2020).

Ейхельман О. Проект Конституції (Основних державних законів) Української народньої спубліки / Турчин Я.Б. Отто Ейхельман: постать на зламі століть. Політологічний дискурс. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2010. С. 439-519.

Єфремов С. Вибране: статті, наукові розвідки, монографії. Упоряд., передм. та прим. Е. Соловей. К.: Наук. думка, 2002. 756 с.

Зайцев О. Український інтегральний націоналізм (1920-1930-ті роки) нариси інтелектуальної історії. К.: Критика, 2013. 488 с.

Захара І.С. Стефан Яворський. Львів: Каменяр, 1991. 112 с.

Зуляк М. Антін Крушельницький про політичну лінію західноукраїнської національної демократії кінця XIX – початку XX ст. *Мандрівець*. 2013. №2. С. 24-28. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75419/mod_resource/content/1/%D0%97%D1%83%D0%BB%D1%8F%D0%BA%20%D0%9C.%20%D0%9A%D1%80%D1%83%D1%88%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D0%B7%D0%B0%D1%85%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB-%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%8E.pdf (дата звернення: 01.08.2019).

Івасечко О. Державницька концепція Р. Лашенка в контексті розвитку політичної науки міжвоєнного періоду (1918-1939). *Гілея*. 2011. Вип. 49 (7). С. 666-670.

Іларіон Київський. Слово про закон і благодать. *Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник / Упорядники М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко*. К.: Либідь, 1993. С. 8-27. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Tarasenko_M/Istoriia_filosofii_Ukrainy_Khrestomatii_a/ (дата звернення: 05.01.2020).

Історія Русів. URL: <http://litopys.org.ua/istrus/rusiv.htm> (дата звернення: 05.01.2020).

Капніст В. Ода на рабство. URL: https://poems.net.ua/poet/Капніст_Василий_Васильевич/Ода_На_Рабство (дата звернення: 05.01.2020).

Капніст В. Про автономію України. URL: <http://studies.in.ua/ru/soc-pol-i-prav-mnenie-ukrainy-seminary/4164-vasil-kapnst-pro-avtonomyu-ukrayini.html> (дата звернення: 05.01.2020).

Карасевич А.О., Лисенко Л.Г. Київська Русь: історія політичної думки та її джерела: навч. посіб. К. ; Наук, світ, 2002. 215 с.

Кармазіна М.С. Ідея державності в українській політичній думці (кінець XIX – початок XX ст.). К.: ІПіЕНД, 1998. 350 с.

Касьянов Г.В. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960-80-х років. К.: Либідь, 1995. 224 с.

Кістяківський Б.О. М.П. Драгоманов і питання про самостійну українську культуру. *Множинська Р.В. Українські мислителі XIX-XX ст. Хрестоматія: навчальний посібник*. К.: КНУТД, 2015. С. 188-205. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/71602/mod_resource/content/1/Українські_мислителі_19-29_ст._Хрестоматія.pdf (дата звернення: 05.01.2020).

Козирєв О.С. Зв'язки між А. Желябовим і М. Драгомановим як складова політичної взаємодії російського народництва та українського

народолюбства (70-ті – початок 80-х рр. XIX ст.). *Проблеми політичної історії України: зб. наук. пр.* Вип. 2. Дніпропетровськ: ДНУ, 2007. С. 16-34.

Козирев О.С. Політична програма «Вольный Союз» – «Вільна Спілка» як віддзеркалення політико-правових поглядів Володимира Мальованого. *Наддніпряньська Україна: історичні процеси, події, постаті: зб. наук. праць.* Дніпропетровськ: Видавництво ДНУ, 2013. Вип. 11. С. 96-105.

Костомаров М.І. Дві руські народності. *Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник / Упорядники М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко.* К.: Либідь, 1993. С. 317-321. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Tarasenko_M/Istoriia_filosofii_Ukrainy_Khrestomatii_a/ (дата звернення: 05.01.2020).

Костомаров М.І. Книги буття українського народу. *Множинська Р.В. Українські мислителі XIX-XX ст. Хрестоматія: навчальний посібник.* К.: КНУТД, 2015. С. 71-79. URL: [http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/71602/mod_resource/content/1/Українські мислителі 19-29 ст. Хрестоматія.pdf](http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/71602/mod_resource/content/1/Українські_мислителі_19-29_ст._Хрестоматія.pdf) (дата звернення: 05.01.2020).

Криса Б. Кирило Транквіліон Ставровецький: історія творчої особистості. *Українське літературознавство.* 2013. Вип. 77. С. 285-296.

Круглашов А.М. Драма інтелектуала: політичні ідеї Михайла Драгоманова. Чернівці: Прут, 2000. 488 с.

Куліш П. Українофілам. *Множинська Р.В. Українські мислителі XIX-XX ст. Хрестоматія: навчальний посібник.* К.: КНУТД, 2015. С. 56-68. URL: [http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/71602/mod_resource/content/1/Українські мислителі 19-29 ст. Хрестоматія.pdf](http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/71602/mod_resource/content/1/Українські_мислителі_19-29_ст._Хрестоматія.pdf) (дата звернення: 05.01.2020).

Курас І.Ф. Етнополітика: історія та сучасність. Статті, виступи, інтерв'ю 90-х років. К.: ІПіЕНД, 1999. 656 с.

Куташев І. Етапи становлення та розвитку державотворчої концепції Богдана Хмельницького. *Політологічний вісник.* 2005. Вип. 20. С. 90-101.

Куташев І. Політична думка доби гетьманщини. К.: Укр. Центр духовн. Культури, 2007. 320 с.

Лащенко Р. Лекції по історії українського права. Кн. 1. URL: <http://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/3471/file.pdf>. Кн. 2. URL: <http://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/3471/file.pdf> (дата звернення: 05.01.2020).

Левенець Ю.А. Ліворадикальні партії в Україні напередодні жовтневого перевороту. *Укр. іст. журн.* 1992. №3. С. 23-31.

Левенець Ю.А. Теоретико-методологічні засади української суспільно-політичної думки: проблеми становлення та розвитку (друга половина XIX – початок XX століття). К.: Стило, 2001. 585 с.

Леся Українка. Державний лад. Замітки з приводу статті «Політика і етика». *Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник / Упорядники М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко.* К.: Либідь, 1993. С. 410-413. URL:

http://chtyvo.org.ua/authors/Tarasenko_M/Istoriia_filosofii_Ukrainy_Khrestomatii_a/ (дата звернення: 05.01.2020).

Липа Ю. Призначення України. URL: http://mnk.org.ua/media/filer_public/ec/56/ec56cb37-e7a5-4d1e-a7a7-c5b47395b9b1/pryznachennia_ukrainy_1.pdf (дата звернення: 05.01.2020).

Липинський В. Листи до братів-хліборобів. *Множинська Р.В. Українські мислителі XIX-XX ст. Хрестоматія: навчальний посібник.* К.: КНУТД, 2015. С. 241-254. URL: [http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/71602/mod_resource/content/1/Українські мислителі 19-29 ст. Хрестоматія.pdf](http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/71602/mod_resource/content/1/Українські_мислителі_19-29_ст._Хрестоматія.pdf). (дата звернення: 05.01.2020).

Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. Вид. 2-е. Упоряд. Я. Грицак. Центр досліджень історії України ім. Петра Яцика Канадського інституту українських студій Альбертського університету. К.: Дух і Літера, 2019. Т. 1. 632 с. Т. 2. 624 с.

Лисяк-Рудницький І. Україна між Сходом і Заходом. Роля України в новітній історії. *Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник / Упорядники М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко.* К.: Либідь, 1993. С. 511-541. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Tarasenko_M/Istoriia_filosofii_Ukrainy_Khrestomatii_a/ (дата звернення: 05.01.2020).

Лук'яненко Л. Національна ідея і національна воля. К.: МАУП, 2003. 296 с.

Мазлах С., Шахрай В. До хвилі (Що діється на Вкраїні і з Україною). URL: <http://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1058/file.pdf> (дата звернення: 05.01.2020).

Максимець Б.В. Концепція організованої демократії Петра Федуна («Полтави»). *Прикарпатський вісник НТШ.* Думка. 2013. №3. С. 278-284. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pvntsh_2013_3_30 (дата звернення: 01.08.2019).

Максимець Б.В. Трансформація ідеології українського націоналізму у світлі рішень третього надзвичайного великого збору ОУН. *Прикарпатський вісник НТШ.* Думка. 2014. № 3. С. 62-74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pvntsh_2014_3_8 (дата звернення: 01.08.2019).

Матвєєва О. Концепція «колектократії» в романі В. Винниченка «Слово за тобою, Сталіне!». URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2579#section-2> (дата звернення: 19.01.2020).

Мейс Д., Панчук М. Український національний комунізм. Трагічні ілюзії. К.: Інститут національних відносин і політології, 1997. 82 с.

Міхновський М. Самостійна Україна. Десять заповідей УНП. *Множинська Р.В. Українські мислителі XIX-XX ст. Хрестоматія: навчальний посібник.* К.: КНУТД, 2015. С. 206-217. URL: [http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/71602/mod_resource/content/1/Українські мислителі 19-29 ст. Хрестоматія.pdf](http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/71602/mod_resource/content/1/Українські_мислителі_19-29_ст._Хрестоматія.pdf) (дата звернення: 05.01.2020).

Молдован А.М. «Слово о законе и благодати» Иллариона. К.: Наук. думка, 1984. 240 с.

Немирич Ю. Роздуми про війну з московитами. Пер. з лат. В.Д. Литвинова, Я.М. Стратій; упоряд. і передм. В.Д. Литвинова. К.: Академперіодика, 2014. 60 с.

Ніколаєнко Н.В. Ідеї солідаризму в політико-правовій спадщині В. Винниченка. Право і суспільство. 2014. №5-2. С. 43-48. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2579#section-2> (дата звернення: 19.01.2020).

Онацький Є. Ідеологічні й тактичні розходження між фашизмом і націонал-соціалізмом. URL: <https://www.vatra.cc/evropa/onatskyu.html> (дата звернення: 01.08.2019).

Оріховський-Роксолан С. Напучення польському королеві. *Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник* / Упорядники М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко. К.: Либідь, 1993. С. 109-117. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Tarasenko_M/Istoriia_filosofii_Ukrainy_Khrestomatii_a/ (дата звернення: 05.01.2020).

Орлик П. Вивід прав України. *Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник* / Упорядники М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко. К.: Либідь, 1993. С. 148-153. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Tarasenko_M/Istoriia_filosofii_Ukrainy_Khrestomatii_a/ (дата звернення: 05.01.2020).

Павлик М. Михайло Драгоманів як політик. URL: http://shron3.chtyvo.org.ua/Pavlyk_Mykhailo/Mykhailo_Drahomaniv_iak_polityk.pdf (дата звернення: 05.01.2020).

Парахіна М. Теорія «боротьби двох культур» – у пошуках російсько-українського історіографічного консенсусу (минуле і сучасне однієї концепції). URL: http://history.org.ua/JournALL/green/green_2012_15/30.pdf (дата звернення: 05.01.2020).

Передерій І.Г. В'ячеслав Липинський: етнічний поляк, політичний українець. Полтава: ПолНТУ, 2012. 621 с.

Подобєд О. Іван Багряний: громадсько-політична та культуротворча діяльність. К.: Ніка-Центр, 2014. 248 с.

Подолінський С. Лист С. Подолінського до В. Смірнова. *Множинська Р.В. Українські мислителі XIX-XX ст. Хрестоматія: навчальний посібник*. К.: КНУТД, 2015. С. 132-139. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/71602/mod_resource/content/1/Українські_мислителі_19-29_ст._Хрестоматія.pdf. (дата звернення: 05.01.2020).

Подрабинек А. Диссиденты. М.: АСТ, 2014. 504 с.

Полетика В. Записка о малороссійском дворянстве. URL: <https://issuu.com/history.sumy/docs/> (дата звернення: 05.01.2020).

Полетика В. Речи Роменскаго Поведа Маршала Василия Полетики, произнесенныя им в собраніи Дворянства в Полтаве. *Европейский Вестник*.

1803. Ч. 10. С. 39-45. URL: https://imwerden.de/pdf/vestnik_evropy_1803_13-16.pdf (дата звернення: 05.01.2020).

Політична наука в Україні. 1991-2016 : у 2 т. Т. 1. Політична наука: західні тренди розвитку й українська специфіка. Редкол.: О. Рафальський (гол.), М. Кармазіна, О. Майборода. К. : Парлам. вид-во, 2016. 656 с.

Прокопович Ф. Правда воли монаршей. URL: <http://museumreforms.ru/load-document/nojs/13642> (дата звернення: 05.01.2020).

Ребет Л. Теорія нації. URL: <http://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/21126/file.pdf> (дата звернення: 05.01.2020).

Румянцев В. Державно-правові аспекти програмних документів Кирило-Мефодіївського товариства. *Вісник АПрН України*. 2006. №3. С. 66-74.

Савченко В. Симон Петлюра. К.: Нора-Друк, 2016. 469 с.

Салтовський О.І. Концепції української державності в історії вітчизняної політичної думки (від витоків до початку ХХ сторіччя). К.: Вид. ПАРАПАН, 2002. 396 с.

Сич О. Внесок Степана Ленкавського у формування та розвиток ідеології ОУН. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/67067/21-Sych.pdf?sequence=1> (дата звернення: 05.01.2020).

Сковорода Г. Байки харківські. URL: <https://ukrclassic.com.ua/katalog/s/skovoroda-grigoriy/494-grigoriy-skovoroda-bajki-kharkivski> (дата звернення: 05.01.2020).

Сковорода Г. Всякому місту – звичай і права. URL: <https://ukrclassic.com.ua/katalog/s/skovoroda-grigoriy/2300-grigoriy-skovoroda-vsyakomu-mistuv-zvichaj-i-prava-analiz> (дата звернення: 05.01.2020).

Сковорода Г. Діалог. Імя ему – Потоп зміин. *Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник / Упорядники М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко*. К.: Либідь, 1993. С. 240-281. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Tarasenko_M/Istoriia_filosofii_Ukrainy_Khrestomatii_a/ (дата звернення: 05.01.2020).

Сковорода Г. Сад божественних пісень. URL: <http://litopys.org.ua/skovoroda/skov103.htm> (дата звернення: 05.01.2020).

Сковорода Г. De Libertate. URL: <https://ukrclassic.com.ua/katalog/s/skovoroda-grigoriy/505-grigoriy-skovoroda-de-libertate> (дата звернення: 05.01.2020).

Слесаренко О.О. Історіософія М. Драгоманова. *Гілея: * науковий вісник. Збірник наукових праць*. К.: ВІР УАН, 2012. Випуск 58 (№3). С. 21-26. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2616#section-2> (дата звернення: 01.12.2019).

Солдатенко В., Любовець О. Винниченко і Петлюра: політичні портрети революційної доби. К.: Світогляд, 2007. 621 с.

Солдатенко В.Ф. Политик Винниченко и его юбилей: несколько неконъюнктурных соображений. URL: https://zn.ua/SOCIETY/politik_vinnichenko_i_ego_yubilej_neskolko_nekonyunktornyh_sobrazheniy.html (дата звернення: 19.01.2020).

Старосольський В.Й. Держава і політичне право. Ч. 1. URL: <http://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/12270/file.pdf>. Ч. 2. URL: <http://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/12271/file.pdf> (дата звернення: 05.01.2020).

Старосольський В. «Криза» конституційної держави. *Вибори та демократія*. 2005. №4(6). С. 56–65.

Стус В. Вибрані твори. Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2008. 352 с.

Стус В. Лист Першому секретареві ЦК КП України П.Ю. Шелесту (1972 р., січня 18). *Історія України: Хрестоматія*. Упоряд. В.М. Литвин. К.: Наук. думка, 2013. С. 859-861. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1312-4/978-966-00-1312-4.pdf>. (дата звернення: 05.01.2020).

Суспільно-політичні погляди Андрея Шептицького. URL: http://oranta.org/index.php?option=com_content&view=article&id=2347:suspilno-politychni-pogljady-andreja-sheptyckogo&catid=28:tema-nomera-cat&Itemid=00000000002 (дата звернення: 01.08.2019).

Суспільство і влада в радянській Україні років непу (1921-1928): у 2-х т. К.: Інститут історії України, 2015. Т. 1. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-7708-3/978-966-02-7708-3.pdf> (дата звернення: 01.08.2019). Т. 2. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-7709-0/978-966-02-7709-0.pdf> (дата звернення: 01.08.2019).

Сціборський М. Націократія. URL: <http://shron1.chtyvo.org.ua/Stsiborskyi/Natsiokratia.pdf> (дата звернення: 05.01.2020).

Терлюк І.Я., Флис І.М. Політико-правова доктрина козацького державотворення: нарис історії української державної ідеї. Львів: Вид-во Тараса Сороки, 2008. 300 с.

Тиса Р. Короткий нарис українського марксизму. *Українська правда. Історична правда*. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2012/05/1/79170/> (дата звернення: 01.08.2019).

Томашівський С. Під колесами історії. Нариси і статті. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Tomashivskyi_Stepan/Pid_kolesamy_istorii_Narysy_i_statti/ (дата звернення: 05.01.2020).

Транквіліон-Ставровецький К. О сотворен(н)ю неба и земли, видимого сего мира и еже в нем. О сотворен(н)ю чоловіка, которій малим миром нарицається. *Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник*. Упорядники М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко. К.: Либідь, 1993. С. 88-100. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Tarasenko_M/Istoriia_filosofii_Ukrainy_Khrestomatii_a/ (дата звернення: 05.01.2020).

Україна ХХ ст.: суспільно-політичні моделі національної держави (державницька ідеологія та програмні засади провідних українських політичних партій і громадсько-політичних об'єднань) / П. П. Гай-Нижник (керівник проекту, упоряд. і наук. ред.); авт. кол.: П. П. Гай-Нижник, С. І. Губський, А. В. Іванець, І. Й. Краснодемська, Д. В. Толочко, Т. М. Швидченко, Т. М. Шевченко. К., 2018. 705 с. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Shevchenko_Tetiana/Ukraine_KhKh_st_suspilno-politychni_modeli_natsionalnoi_derzhavy_derzhavnytska_ideolohiia_ta_prohram/ (дата звернення: 01.12.2019).

Федун П. Друзям за кордоном. Про правильність дотримання постанов III НВЗ ОУН. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2579#section-2> (дата звернення: 20.12.2019).

Федун (Полтава) П. Концепція Самостійної України. Т. 1. Твори. Львів, 2008. URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/Fedun-Poltava/Kontsepsiia_Samostiinoi_Ukrainy_Tom_1_Tvory.pdf (дата звернення: 05.01.2020).

Франко І.Я. Др. Остап Терлецький. Спомини і матеріали. URL: http://shron2.chtyvo.org.ua/Franko/Dr_Ostap_Terletsnyi_Spomyny_i_materialy.pdf (дата звернення: 05.01.2020).

Франко І.Я. Зібрання творів: У 50 т. К.: Наук. думка, 1976-1986. URL: chtyvo.org.ua (дата звернення: 01.08.2019).

Франко І.Я. Поза межами можливого. *Множинська Р.В. Українські мислителі XIX-XX ст. Хрестоматія: навчальний посібник.* К.: КНУТД, 2015. С. 141-153. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/71602/mod_resource/content/1/Українські_мислителі_19-29_ст._Хрестоматія.pdf (дата звернення: 05.01.2020).

Франко І.Я. Що таке поступ? URL: http://shron2.chtyvo.org.ua/Franko/Scho_take_postup7.pdf (дата звернення: 05.01.2020).

Хвильовий М.Г. Україна чи Малоросія? *Множинська Р.В. Українські мислителі XIX-XX ст. Хрестоматія: навчальний посібник.* К.: КНУТД, 2015. С. 278-288. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/71602/mod_resource/content/1/Українські_мислителі_19-29_ст._Хрестоматія.pdf (дата звернення: 05.01.2020).

Христофор Філалет. Апокрисис або отповідь на книжки о соборі берестейском именем людей старожитной реліи греческой, через Христофора Филялета врихлі дана. *Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник / Упорядники М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко.* К.: Либідь, 1993. С. 119-137. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Tarasenko_M/Istoriia_filosofii_Ukrainy_Khrestomatii_a/ (дата звернення: 05.01.2020).

Чижевський Д. До світогляду Шевченка. *Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник / Упорядники М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко.* К.: Либідь, 1993. С. 328-334. URL:

http://chtyvo.org.ua/authors/Tarasenko_M/Istoriia_filosofii_Ukrainy_Khrestomatii_a/ (дата звернення: 05.01.2020).

Чижевський Д. Пантелеймон Куліш. *Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник* / Упорядники М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко. К.: Либідь, 1993. С. 322-326. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Tarasenko_M/Istoriia_filosofii_Ukrainy_Khrestomatii_a/ (дата звернення: 05.01.2020).

Чорновіл В. Лихо з розуму. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Chornovil_Viacheslav/Lykho_z_rozumu/. (дата звернення: 05.01.2020).

Шаповал Ю.І. Петро Шелест. Харків: Фоліо, 2013. 127 с.

Шашкевич М. Статті. URL: <http://litopys.org.ua/zahpysm/zah06.htm> (дата звернення: 05.01.2020).

Шевченко Т.Г. І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнєє посланіє; «Кавказ»; «Чигрине, Чигрине». *Множинська Р.В. Українські мислителі XIX-XX ст. Хрестоматія: навчальний посібник.* К.: КНУТД, 2015. С. 41-55. URL: [http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/71602/mod_resource/content/1/Українські мислителі 19-29 ст. Хрестоматія.pdf](http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/71602/mod_resource/content/1/Українські_мислителі_19-29_ст._Хрестоматія.pdf) (дата звернення: 05.01.2020).

Шелест П. Україно наша Радянська. К.: Вид-во політ. літ-ри України, 1970. 280 с.

Шептицький А. Слово до української молоді. URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/Sheptytskyi_Andrei/Slovo_do_ukrainskoj_molodi.pdf (дата звернення: 05.01.2020).

Яковенко Н. Паралельний світ. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI-XVII ст.. К.: Критика, 2002. 416 с.

Якубець О.А. В. Щербицький та ідеологія: до питання щодо причин «маланчуківщини». *Укр. іст. журн.* 2014. №5. С. 107-125.

Profession de foi молодих українців, читане на Тарасові роковини (1893 р.). *Історія України: Хрестоматія.* Упоряд. В.М. Литвин. К.: Наук. думка, 2013. С. 448-449. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1312-4/978-966-00-1312-4.pdf>. (дата звернення: 05.01.2020).

Яворський С. Філософські твори: у 3 т. Пер. з лат., упоряд., вступ. ст., комент. І.С. Захара. К.: Наукова думка, 1992.

Інформаційні ресурси

ІЗБОРНИК: Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації. URL: litopys.org.ua (дата звернення: 05.01.2020).

Інститут історії України. URL: history.org.ua (дата звернення: 05.01.2020).

Освітній сайт Київського національного університету будівництва і архітектури. Сторінка кафедри політичних наук. Дисципліна «Історія політичної думки України». URL:

<http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2579#section-1> (дата звернення: 05.01.2020).

ЧТИВО: електронна бібліотека. URL: chtyvo.org.ua (дата звернення: 05.01.2020).